

AVUSTURALYA'DAKİ TÜRKLER VE MİLLÎ KÜLTÜR

"... Avustralya'daki göçmen Türkler, millî kültürlerini korumakta ve bu hususa özen göstermektedirler. . . . Orada görüştiğimiz tüm yabancılar, Türkler kadar millî kültürlerine bağlı başka bir etnik gruba rastlamadıklarını her fırsatta dile getirmişlerdir."

Prof. Dr. Mahmut TEZCAN *

Bir süre önce Avustralya'da Sydney kentinde bulunmuş ve oradaki Türklerle ilgili bazı gözlemler yapabileme fırsatı elde etmiştim. bu yazıda sadece antropolojik ve halkbilimsel nitelikteki bazı gözlemlerime değinilecektir.

Türklerin Avrupa dışına gidişlerine bir örnek olarak Avustralya gösterilebilir. Oraya çalışmak için kitle halinde gidiş 1968 tarihinde başlamıştır. Türk hükümeti ile bir anlaşma gereğince oraya göçmen işçi olarak devre devre Türkler gitmişlerdir. Daha sonra zaman zaman az miktarlarda olmak üzere bir miktar daha işçi gitmiştir. Bugün Avustralya'da 200.000 kadar Türk olduğu sanılmaktadır. Türkler orada Sydney, Melbourne ve Brisbane gibi kentlerde yoğunlaşmışlardır.

İşgüç Biçimleri

Türklerin oradaki büyük bir çoğunluğu işçi olarak çalışmaktadır. Fabrika işçiliği başta gelmektedir. Kadın ve erkek, niteliksiz ve yarı nitelikli olarak çalışmaktadır. Daha sonra inşaat işçiliği yer almaktadır. Bunların dışında, çeşitli yerlerde geçici işçilik yer almaktadır. Götürü olarak ailece yapılan tarım işçiliği de vardır. Domates, patates toplama, meyve toplama gibi tarım alanındaki işlere Türkler de gitmektedir. Sıcaklığın altında, rutubetli yerlerde, sivrisinekler içinde çalışma şartlarının zorluğu nedeniyle fazla rağbet edilmemekle birlikte, bu tür işçilikler oldukça kazançlıdır. Kısa zamanda çok paraya ihtiyacı olanlar bu tür işleri tercih etmektedir.

* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi

Az bir kısım Türk de ticaretle uğraşmaktadır. Ticaretle uğraşanların başında dönerciler gelmektedir. Dönerci dükkânları Türkçe isimleriyle yer almaktadır. Ayaküstü yiyeceklerin satıldığı sandviç dükkânları Avustralya'da çok yaygındır. Döner de yufka içine dürüarak satılmaktadır. Döner, Avustralya'da çok sevilen bir Türk yiyeceği olmuştur. öyleki bir döner kebap, orada Türk sembolü haline gelmiştir. Döneri Türklerden başka Yunanlılar ve Lübnanlılar da yapmaya başlamışlardır. Orada kasaplık yapan Türkler, aynı zamanda dönercilik de yapmaktadırlar.

Ticaretle uğraşan Türklerin bir kısmı ise süpermarket sahipliği, Turizm acentalığı gibi işler yapmaktadırlar. Ayrıca Canberra, Gold Coast gibi büyük kentlerde tek tük Türk lokantaları da açılmaya başlamıştır. Şekercilik, kasaplık ve konfeksiyon dükkânları da az da olsa açılmaktadır.

Sürdürülen Gelenekler

Türkler Avustralya'da tüm geleneklerini imkânlar ölçüsünde sürdürmektedirler. Kültürel kimliklerini o kadar yabancı içerisinde bilinçli olarak korumaktadırlar.

Özellikle İslâm dininin gereklerini yerine getirmek çabası yetişkin kuşaklarda güçlü. Auburn'da çok büyük bir cami yapılmaktadır. Eskişehir'deki bir caminin modelinde, genellikle Türklerin katkılarıyla yürüyen cami inşaatı hâlâ sürmektedir. Kadınlar yardım olarak bileziklerini bile vermişler.

Dinî bayramlar aynen orada da sürdürülmektedir. Fakat Türkiye'deki kadar canlı olmamaktadır. Özellikle sair günlere rastlayan bayramlarda tatil olmadığı için herkes işine gitmekte, ancak akşamları,

ya da hafta sonlarında bayram ziyaretleri yapabilmektedirler. Bayram ikramları da oldukça bol miktarda yapılmaktadır. Çaylar, kahveler, tatlılar, meyveler bol bol sunulmaktadır. Çocuklara bayram armağanları almak da çok yaygın bir uygulamadır.

Gelenekler devam etmekle birlikte, yine de Türkiye'deki gibi güçlü olmayışı, oradaki Türklerce bir zayıflama olarak nitelendiriliyor. Örneğin akrabalık ilişkilerinin zayıflaması, dinsel bazı uygulamaları (Namaz, mezar ziyaretleri gibi) düzenli olarak yerine getirememeye, saygı-sevgi azlığı, eğlence yoksulluğu, erkeklik rollerindeki yumuşama gibi yönler orada geleneklerimizin zayıflaması olarak nitelendirilmektedir.

Ziyaret ettiğimiz evlerde eski yazı ile yazılmış bakır tabakların, ölen kişilerin resimlerinin duvarlarda asılı olduklarını gördük. Ayrıca bayramlarda, evlerde yapılan tatlıların, konuklara ikram edildiğini ve şeker-cilerden, kutularla hediyelik şeker ve çukolata alınıp yakınlarına götürüldüğünü gözledik. Bunlar orada devam eden folklorik öğelerdir.

Yardımlaşma

Yardımlaşma, Türk davranış kalıpları arasında en yaygın olan bir kültürel özelliktir. Bu davranış Avustralya'daki Türkler arasında da geniş ölçüde uygulanmaktadır. Orada yardımlaşma, hem maddî, hem de manevî biçimde uygulanmaktadır. Özellikle ev alırken para yardımı, camiye yardım, orada ölen bir Türkün Türkiye'ye gönderilme giderlerine yardım, borç para verme, ev onarımına yardım, iş bulmaya yardımcı olmak, araba onarımına yardım, geçici olarak ev eşyası verme, Avustralya'ya yeni gelen kimseye her türlü yardım yapılmaktadır. Bu geleneğin sürdürülmesi, oradaki Türklerin dayanışmasını arttırmaktadır. Türkler, genellikle Türklerin bulunduğu yerlerde oturmaktalardır. Bu husus, yine onların kültürel kimliklerini sürdürmelerini sağlayan yollardan birisi olmaktadır. Türkler Sydney kentinde toplu olarak, batıda bir banliyö olan Auburn semtinde oturmaktalardır. Bunun dışında kentin iç kesimlerindeki New Town'da da oldukça fazla Türk mevcut. Yine, Parramatta semtinde de Türkler var. Kentin çeşitli semtlerine dağılmış az sayıda Türkler de var. Örneğin iç batı banliyö olan Marrickville ve Güney Sydney. Bunlar, arabalı oldukları için diğer Türklerle kolayca temas sağlayabilmektedirler.

Orada en çok ilişkide bulunan grup, Türklerdir. Yabancılarla Türklere oranla daha az ilişkide bulunmaktadır. Bu husus da türklere kültürler kimliğinin korunmasını desteklemektedir.

Boş Zaman Faaliyetleri

Yetişkinler olarak boş zamanlarında severek yaptıkları şeyler, cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Fakat Avustralya'da daha çok aileler toplu olarak boş zamanlarını değerlendirilmektedirler. Yâni grup halinde boş zamanlarını değerlendirilmektedirler. Bunların başında "Gezmek" gelmektedir. Gerçekten en popüler boş zaman faaliyeti, Türklere ev ziyaretlerine gitmek ve arkadaş ziyaretleri ve onlarla gezmek biçimindedir. Yazın komşularla pikniğe gitmek çok sık başvurulan bir faaliyettir. Cumartesi veya pazar günleri hem denize gidilmekte, hem de komşularla birlikte yiyip içilmekte, eğlenilmektedir. Arabalarla kentin dışına çıkılarak oralarda eğlenilmektedir. Piknik yerlerinde her türlü kolaylıklar sağlanmıştır. Tuvaletler, yemek pişirme yerleri, yollar, duş yerleri gibi her türlü imkânlar piknik yerlerinde mevcuttur.

Gezme, arkadaş, komşu ziyareti dışında en sık baş vurulan boş zaman faaliyeti ise evlerde Tv. izlemektir. Tv de en çok, filmler ve dizi filmler, bazı şov programları izlenmektedir. Özellikle video ile yerli filmler izlenmektedir. Ayrıca Türkiye'de Tv den alınmış şarkılı türkölü eğlence programları da çok izleniyor.

Balık tutmaya gitmek, bahçe işleri gibi bazı bireysel faaliyetlere de rastlanmaktadır.

Hobiler

Yetişkinlerin boş zamanlarında herhangi bir hobi alışkanlıkları çok yaygın bir davranış değildir. Bu konuda hobi alışkanlıkları olan kişiler az miktardadırlar ve cinsiyete göre farklılaşmaktadırlar. Kadınlarda örgü örmek, yemek yapmak gibi klâsik kadın rollerine ilişkin faaliyetler yer alırken, erkeklerde araba onarımı, seyahat etmek, bahçe işleri gibi uğraşlar hobi durumuna gelebilmiştir.

Türkiye ile bağlantıların dolayısıyla sürdürüldüğü kültürel kimliğinin korunmasına yönelik etkinliklerden birisi de, Avustralya'ya konser vermeye gelen sanatçıların konserlerine gitmektir. Özellikle Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği alanındaki sanatçıla-